

In '43 bleek dat Hitler *Generalgouverneur* Frank niet wilde loslaten. Himmler bond toen in en haalde eerst Schöngarth, vervolgens Krüger uit het *Generalgouvernement* weg. Schöngarth werd in de herfst als officier in de *Waffen-SS* opgenomen en nam op de Balkan aan de strijd tegen de partizanen deel maar half mei '44 werd hij naar Den Haag gezonden om zich als Naumanns opvolger in te werken. Hij was een krachtiger persoonlijkheid dan deze; stipte gehoorzaamheid eiste hij, tegenspraak kon hij niet dulden, waarbij overigens moet worden opgemerkt dat hij zich minder met de zaken bemoeide dan hem uit hoofde van zijn functie mogelijk was. Van vooral Harsters organisatorisch beleid verschilde het zijne in zoverre dat hij, waar Harster de chefs van de *Aussenstellen der Sicherheitspolizei und des SD* strak aan de teugel had gehouden, hij die chefs, zoals hij in het *Generalgouvernement* met zijn *Kommandeure* had gedaan, in ruime mate hun eigen gang liet gaan.

Afgezien daarvan, hoe zeer was het oorlogsbeeld, hoe zeer waren ook de verhoudingen in Nederland veranderd sinds Harster naar Verona was vertrokken! Nog geen week was Schöngarth in functie of het kwam tot *D-Day*. Dan: de Nederlandse illegaliteit had zich sinds de zomer van '43 belangrijk uitgebreid, Rauters poging om door middel van de invoering van de Tweede Distributiestamkaart een dodelijke slag toe te brengen aan de illegale hulp aan de onderduikers was mislukt, het aantal radiozenders die met Londen in contact stonden, nam voortdurend toe en te verwachten viel dat de Nederlandse illegale groepen ook hun sabotageactiviteit zouden gaan uitbreiden. Misschien hoopte Schöngarth in de zomer van '44 nog wel dat hij die groepen de baas kon blijven – luttele maanden later zou een situatie ontstaan waarin hij beseftte dat het *Reichskommissariat*, volstrekt verrast door de Spoorwegstaking, zijn greep op Nederland en dat de 'SD' zijn greep op de illegaliteit in ruime mate had verloren. Het een zowel als het ander dreef hem en trouwens ook zijn chef Rauter steeds verder de weg op van een ongeremd en heilloos fanatisme – een weg evenwel die Schöngarth met meer aarzelen leek te volgen dan de in dat fanatisme verstarde *Höhere SS- und Polizeiführer*, althans: anders dan Rauter was Schöngarth een flink deel van zijn innerlijke stabiliteit kwijt. Hij was, aldus de secretaresse van Depner (hoofd van de afdeling *Gegnerbekämpfung* in zijn staf), 'vaak onredelijk, schold, vloekte, liep soms urenlang de kamer op en neer als een tijger in zijn kooi en niemand durfde dan binnen gaan.'¹ Hij dronk veel, te veel, en

¹ C-K: 'Dienststelle BdS, 1944' (30 mei 1949), p. 3 (Doc I-284, a-1).